

V ENEM DNEVU NA MIŠELJ VRH, VERNAR, TOSC IN VELIKI DRAŠKI VRH

DVATISOČAKI NAD VELIM POLJEM

JORDAN KOMAC

Precej dobro imam še v spominu zanimivo in naporno turo izpred treh let, ki sem jo takrat, kot za izgovor, imenoval tura za trening. S prijatelji smo odhajali na Breithorn in Matterhorn in teden ali dva pred odhodom sem se pač želel še zadnjič preizkusiti.

Izbral sem lepe in samotne vrhove nad Velim poljem, štiri dvatisočake, in poskusil sem se povzpeti na vse v enem dnevu. Nemogoče? No, takrat je skoraj tako tudi bilo, saj je narava včasih tudi močnejša.

In kaj sem si izbral? Kot prvi Mišelj vrh (2350 m), drugi je bil Vernar (2225 m), nato Tosc (2275 m) in kot zadnji že malo odmaknjeni Veliki Draški vrh s svojimi 2243 metri. Gosta megla mi je takrat odščipnila Tosc, na ostale tri pa mi je le uspelo priti. Ob povratku me je tistega zgodnjega julijskega dne na Uskovnici opral še dež. Zadovoljen sem pa vseeno bil. Žal mi je bilo le marsikaterega lepega razgleda, ki ga nudijo ti vrhovi, in nedotaknjenega fotografskega filma.

Kasneje o kakšni ponovitvi nisem kaj dosti razmišljal, kajti preveč je še neprehojenih poti in vrhov, ki bi jih rad obiskal. Nič kaj rad zato ne hodim večkrat po istih poteh in najbrž nikoli ne bom razumel tistih, ki se na desetine — in celo stotinekrat povzpnejo samo na naš opevani Triglav.

Tisto zadnjo junijsko nedeljo pa sem vseeno sklenil, da bom še enkrat poskusil, saj so bili štirje vršaci v enem dnevu še kako vabljiva in razburljiva preizkušnja. Povsem drugačno jutro me je pričakalo tokrat, saj je bilo skoro brez oblaka. Le v dolgi verigi Spodnjih Bohinjskih gora je pod ožarjenimi vrhovi viselo nekaj meglic, ki pa jih je sonce kmalu razgnalo.

OBMOČJE SVIZCEV

Sam ne vem kolikokrat sem že vijugal ob Mostnici navzgor in nato po makadamu premeril dolino Voj, preden se začne tisti pravi vzpon. Pot se na koncu doline naenkrat strmo dvigne in zavijuga skozi bukov gozd, ki daje v poletni vročini prijetno senco. Tako je vse do travnate ravnice z lesenim koritom na spodnjem koncu planine Grintovice. Naprej se pot unese in postaja vse bolj zanimiva zaradi prijetnih razgledov, ki se odpirajo na prve vrhove.

Ko se gozd razredči in bukve zamenjajo macesni, ti visoko nad tabo skoraj zapre pogled Veliki Stog, prvi pomembnejši vrh ob poti. Njegova vabljiva navpična vzhodna stena se beli

tik nad gozdno mejo. Skozi redko macesnovje kmalu zaslutimo tudi prostrani Tosc, ki je z južne strani videti prav pohleven, drugačne zobe pa kaže z druge strani. Nedolgo zatem sem po odcepu zavil v majhno travnato dolinico, ki pa se kmalu spusti na prostrano ravnino pod samim Mišelj vrhom. Večja mlakuža, ki jo napaja ponikajoči potoček izpod Vodnikovskega doma, daje živini dovolj vode in prav prijetno je slišati pojoče zvonce.

Moji prvi trije cilji so bili od tu lepo vidni, le Veliki Draški vrh se je skrival za mogočnim Toscem. Čez rahlo rušnato vzpetino sem se dvignil nad opuščeno Planino pod Mišelj vrhom, ki je vsa zarasla počivala v kotanji pod strmimi pobočji Mišelj vrha. Med vzponom sem naletel na več sveže skopanih rovov svizcev, ki so v teh predelih kar številni. Videti jih ni lahko, ker te opazijo že od daleč in njihov prodoren pisk ti hitro pove, da boš prepozen. Bolj kot svizcem sem se posvetil travnati strmini, ki se dviga nad planino, prek katere si poiščemo najkrajšo pot navzgor. V mokrem je tu precej nevarno, saj bi se ob morebitnem zdrsu verjetno ustavil šele na planini, nekaj sto metrov spodaj. Na vrhu sem se prek skalnatega roba povzpел do rušnate kotanje, nad katero se proti obsežni vzhodni rami Mišelj vrha zopet poganja podobna strmina, vendar manj naporna. V veliki globeli pod ramo me je pričakal velik trop ovac, ki pa se je mirno pasel naprej in se ni dosti zmenil zame.

SREČANJE NA VRHU

Nad večjim meliščem se nato proti vrhu Mišelj vrha dviguje zadnja strmina, skalnata in precej krušljiva. Že od daleč pa se vidi najbolj primeren prehod proti vrhu, namreč ozek in skoraj navpičen žleb, ki pa ni dolg. Po njem sem se prerinil v razbito vrhnje pobočje in prav prijal mi je tistih nekaj metrov pretegovanja, saj je skala v tem žlebu za spremembo kar dobra. Širok vrhnji greben rahlo zavalovi in že ugledamo kamnitega možica, ki sameva med redko travo.

Takrat pa me je zgoraj čakalo posebno presenečenje. Nekaj metrov me je še ločilo od vrha in že sem odpenjal nahrbtnik, ko se izza možica najprej prikažejo močni rogovi in nato počasi še lastnik, krepak kozorog. Ni me videl, ker sem bil ravno v manjši kotanji. Lovcu bi verjetno vztrepetale roke ob tem pogledu, sam pa sem se hitro prihulil ob skalovje in počasi izvelkel fotoaparati, ki me na srečo vedno spremlja. Rahlo sem se dvignil: moja tarča je še vedno

stala ob možicu in mulila redko travo. Gledala sva se povsem mirno, kot bi ga to nenavadno srečanje ohromilo.

Potem sem sprožil in krasen dias mi je ostal za spomin. Kdo ve, koliko časa bi se še lahko čudila drug drugemu, če me ne bi preganjal čas: počasi sem moral stopiti do vrha. Napel se je, jezero zaprhal in se pognal do roba južnih pobočij, kjer je zopet obstal. Še nekaj korakov sem mu za šalo sledil, potem se je resnično naveličal moje družbe in izginil v strma južna melišča.

Ko sem ob možicu nabiral novih moči, sem se še vedno čudil, kako mi je uspelo neopaženo priti v kozorogovo kraljestvo.

Zadovoljen sem si lahko ogledoval okolico: razgled z Mišelj vrha je res prelep. Nebo je bilo kot umito in tudi ura je bila komaj deset, zato sem že lahko upal, da bom v celoti poravnal dolg izpred treh let. Vračal sem se več ali manj po isti poti, kajti veliko izbire tu ni, saj pokaže Mišelj vrh zobe na vseh straneh.

Po travnati dolinici z majhnim potočkom sem

spodaj krenil proti Vodnikovemu domu. Čredica krav in konj se je še vedno pasla v bujni travi in nekaj žrebet je nagajivo poskakovala prav ob poti. Ob bornem curku hladne vode sem si pri koči pogasil najhujšo žejo in se za nekaj minut usedel. Koča je bila prav v teh dneh odprta in nekaj nahrbtnikov je le čakalo svoje lastnike pred vhodom.

RAZGLED PO TRIGLAVSKEM KRALJESTVU

Takoj za kočo se proti ozkemu sedelcu med Vernarjem in Toscem vzpenja gruščnata strmina, ki se na drugi strani zopet strmo prevesi navzdol, v dolino Krme. Na Vernar seveda zopet ni poti. Poženeš se sprva po travnati strmini tik nad Krmo, ki se zgoraj zoži v krušljiv in razbit greben, in nadaljuješ po vedno ožjem in izpostavljenem razu vse do vršnega skalovja. Tu je vse tako naježeno in čudno naloženo, da težko zaupaš vsakemu koraku. Vernar je nasploh dobra šola za ravnotežje.

Spomini s Škrlatice še živijo

Čeprav bo od tega dogodka prav kmalu že petdeset let, se tiste nedelje, 5. avgusta 1945. leta, še dobro spominjam. Morebiti tudi zaradi tega, ker je bila to moja prva pot v Julijce. Pozneje me je še nekajkrat vodila, pa nikoli več na Škrlatico.

Takrat pa je šlo za odkritje križa in spominske plošče padlim planincem v borbi za svobodo. Kot so rekli tisti planinci, ki so razmere bolje poznali od mene, 2788 metrov visoka gora še nikoli dotlej ni sprejela toliko gornikov kot tisti dan. Najbrž pa tudi pozneje nikoli več. Na hrbt-

Križ na Škrlatici poleti leta 1945

Pri križu na vrhu Škrlatice so 5. avgusta 1945 odkrili spominsko ploščo padlim planincem; spredaj stoji Rudolf Wölle, levo od njega Uroš Župančič

ni strani fotografije spominske plošče imam več kot osemdeset podpisov udeležencev te prireditve. Po vsej verjetnosti pa je bil še kdo, ki se mi ni podpisal.

Slavnost je bila za tiste čase in v tisti višini več kot veličastna. V spomin na padle planince je najprej spregovoril poročnik XV. divizije **Rudolf Wölle**, za njim pa tudi planinski delavec **Uroš Župančič**. Morebiti je bila še kakšna recitacija, morda se je oglasila še kakšna pesem.

Pred kratkim mi je znanec in velik ljubitelj gorā povedal, da križa ni več, da ga je nekdo ne dolgo po postavitvi in odkritju spominske plošče na njem požagal. Če se je to podlo dejanje v resnici zgodilo, bo spomin na dogodek in spomin na padle planince v borbi za svobodo živel še bolj.

Milan Božić

Opoldanska ura je minila, ko sem ponovno lahko užival razgled z vrha. Na nasprotni strani se je Triglav otepal zadnjih zaplat snega, ostajala pa so številna snežišča, ki bodo še dolgo v poletje spremljala in hladila številne obiskovalce.

Najbolj me je seveda zanimal naslednji cilj, Tosca, ki je imel s te strani kar zahteven pristop. Med grizljaji mi je pogled drsel po zahodnem ostenju in iskal prehode po stopničastih skalnatih pragovih. Sonce je pravkar prihajalo v ta konec, čeprav bi se mi bilo ljubše vzpenjati v hladu in senci.

Šele na Bohinjskih vratcih sem se v miru zazrl v mogočno zidovje Tosca, ki se tristo metrov višje končuje v prostrani travnati planoti. Krenil sem takoj. V glavnem sem se vzpenjal naravnost navzgor, ker je pač to najhitreje in le kakšen večji skalnat skok me je prisilil, da sem zavijugal levo ali desno. Globina pod mano je hitro rasla in Vodnikov dom je bil le še majhna škatlica, celo v steno pa sem slišal zvončkanje živine, ki se je pasla daleč spodaj na Velem polju. Kljub dobrim sedmim uram skoraj čiste hoje sem prav užival v enakomernem vzpenjanju. Morda le ne preveč dobra skala in zahrbtni grušč na skalnatih policah sta mi včasih jemala nekaj užitka, kar pa seveda ni moglo motiti prelepega razgleda po triglavskem kraljestvu. Tudi vreme mi je bilo danes povsem naklonjeno in tisti neprijetni spomin na meglo izpred let je kar izpuhtel.

V zgornjem delu stene sem se približal večji grapi, ki se pne prav iz doline Krme, in se po njenem robu počasi bližal zgornjemu delu. Vseeno sem se prijetno oddahnil, ko sem stopil na prostrano travnato planoto, ki ti v trenutku spremeni ritem. Malo je namreč vrhov, kjer se po težjem vzponu naenkrat lahko brezskrbno sprehodiš še tistih nekaj deset metrov do najvišje točke. Takoj sem tudi začutil vonj po ovcah in tudi trava je bila že dodobra pognojena. Po južnih travnatih pobočjih imajo do tega prostranega pašnika lahek prehod, pa tudi dovolj miru je v tem koncu, saj le redkokdo zaide na to stran. Ob tem je seveda zanimivo, da prav vzhodna in južna pobočja Tosca prereže ena od najbolj prometnih poti za romanja na Triglav, namreč z Rudnega polja. Verjetno manjka kakšna lepa markirana pot in dovolj velika neizgledna rdeča tabla.

ZIMA V POLETJU

Komaj uro je minilo, odkar sem zapustil Vernar, in zopet sem se lahko usedel ob današnji tretji možic. Prav nasproti, na severovzhodu, mi je kazal svoja strma travnata pobočja, ki jih s Toscem povezuje izredno oster in izpostavljen, a žal zopet precej krušljiv greben — moj današnji zadnji cilj Veliki Draški vrh. Vsaj začet-

ni del grebena sem zato nameraval obiti, potem pa le nadaljevati po njem.

Ko sem takole nekaj minut opazoval greben in iskal najbližji sestop, se je po robu travnate planote počasi bližala postava. Dočakal sem torej tudi prvi današnji obisk in srečanje obenem, ki ga skoraj nisem pričakoval. Medtem sem vrh že zapustil, obiskovalec pa se je tudi približal. No, v resnici možakar ni bil sam, saj mi je po nekaj besedah o vremenu in lepotah teh predelov le zaupal, da ga nižje, na robu travnatih strmin, čaka žena, ki ji je verjetno zmanjkalo moči ali pa volje do vrha. Po skoraj obveznem »srečno« sva se nato razšla, on proti vrhu Tosca, jaz pa po nekakšnem skalnatem žlebu, ki se spušča vse do kotanje pod Velikim Draškim vrhom. Toda kot se je kmalu pokazalo, je bil primeren za spust samo zgornji del, več kot polovico žleba pa je pokrival trd in zbit neg. Brez orodja bi bil spust nesmiseln. Pravo vroče poletje se pač visoko v gore še ni preselilo in v takšnih senčnih grapah in meliščih je bilo snega še dovolj. Poskusil sem nato po gruščnatih policah, ki se vlečejo proti grebenu in se postopoma spuščal prek skalnatih skokov vse do mesta, kjer je krušljivost grebena nekoliko popustila. Precej laže sem zadihal na samem grebenu, čeprav sem v trenutku lahko skoraj navpično pod sabo videl dno doline Krme. V gorah mi je poleg megle in zoprnega rušja zahrbtni grušč in pesek ena od najbolj neprijetnih stvari. Lahko bi seveda vse skupaj lagodno obšel in se spustil po tistih južnih, travnatih pobočjih in nato po poti nadaljeval do Velikega Draškega vrha. Toda čas je včasih pomembnejši, skriti predeli pa bolj zanimivi. Za trenutek sem se na grebenu ustavil in opazoval Krmo. V zgornjem delu, pod Bohinjskimi vratici, je ležala še obsežna, umazano bela snežna lisa, na kateri se je razločno videla ozka gaz do sedla.

GRUŠČNATE POTI NAVZDOL

Proti koncu se greben zaobli in počasi preide v strmo, s skalovjem in travo posejano jugozahodno pobočje Draškega vrha. Še kratko naprezanje, zadnji današnji vzpon — in ob pol treh popoldne sem se zadovoljen zleknil na mehko travo na vrhu četrtega dvatisočaka. Nekaj minut za mano je prišel na vrh tudi starejši par, ki si je pač želel tišine in miru na teh osamljenih vršcih. Po južnem grebenu sem nato opazil še nekaj postav, ki so počasi lezle navzgor s Studorskega prevala. Veliki Draški vrh je nekoliko bolj obiskan vrh v tem koncu, saj pripelje po tem južnem grebenu prijetna stezica, še bolj znan pa je seveda turnim smučarjem.

Ko sem pospravil zadnjo čokolado, sem za slovo pritisnil še Triglav, ki se je ves v soncu grel na nasprotni strani Krme. Velike bele krpe snega so bile še zadnjo bitko s soncem na njegovih pobočjih in se počasi umikale številnim nogam prihajajočih oboževalcev. Poslovil sem se od para in se pognal po travnati strmini, ki se spušča proti ravnici nad planino Konjščico in ki pozimi nudi toliko užitkov. Na planini je bilo še vse mirno in le osamljen domačin se je trudil, da bi zakrpal luknje na svojem stanu, kajti živila bo kmalu tu.

ALI JE RES, DA SLEPI NE SODIJO V GORE?

LEPOTA NEVIDNIH GORA

Na svitajočem se jutranjem nebu ni razen pojenjajočega meseca ničesar — popolnoma jasno je. Pravkar rojevajoči se dan se kaže v najsijsajnejši podobi. Lahen, svež veter brije navzgor po gorskem pobočju. Visoko zgoraj sonce že ščegeta vršno pobočje, dolina pa tačas še čaka v temnih sencah.

V tej jutranji tišini so tri naveze že dve uri na poti. Zložno se vzpenjajo po sneženem pobočju, korak za korakom proti vrhu Cima di Rosso (3366 m). Nič ne kaže, da bi se kaj razlikovali od drugih tisočev gornikov, ki se vse poletje vzpenjajo na alpske vrhove. Kdor pa natančneje pogleda, opazi, kako eden od gornikov občasno stopi iz gazi ali se pusti voditi človeku pred seboj. Gorniki na poti na Cima di Rosso so namreč slepi ali vsaj slabovidni.

To so udeleženci enotedenskega gorniškega tečaja za slepe in slabovidne, ki ga že osmič vsako leto na drugem kraju organizira Švicarsko združenje za šport telesno oviranih. Do sedaj so obiskali planini Schwarzwald in Engstlig, Gemmi, dolino Roseg, planino Goeschen, Kamniti ledenik, tokrat pa podrobneje spoznavajo območje nad prelazom Maloja. Od kočice Forno se podajajo na visokogorske, nekateri tudi lahke plezalne ture. Slabovidnost sama namreč še ne pomeni odpovedi gorskim turam.

ČUDOVITO PROSTRANSTVO

Kaj vleče slepe in slabovidne, da se vzpenjajo na gorske vrhove? Kaj jih žene, da v to vlagajo izjemne moči in napore? Gornišтво je že samo po sebi naporno, še bolj pa to velja, ko je treba zaznati in otipati vsako stopinjo posebej, ko je nerodnih korakov več kot pri običajnih gornikih, ki so z očmi vedno dva, tri korake naprej, da razpoznajo neraven teren ter tako točno vedo, na kateri kamen lahko stopijo, kateremu pa se morajo izogniti.

Za **Ruedija Ruchtija**, ki je slep že od rojstva in je na tečaju že petič, je v prvi vrsti najpomembnejše intenzivno doživetje.

Čez Uskovnico, kje je bilo pri vikendih slišati veselo glasbo iz sprejemnikov in mi je v nos lezel omamni vonj po pečenju sem naposled zavijugal proti dolini. Pri prvem koriku sem se mimogrede še ustavil in si za silo pogasil žejo. Tista prava, rahlo grenka osvežitev ob takih priložnostih pa me je čakala doma v hladilniku. Za to sem poskrbel že pred odhodom.

Tudi mami in mala Tina sta čakali, da se vrnem, Nejc in Luka pa sta že brezskrbno tekala po svoje. Naenkrat se je začel nov dan.

Slepi gornik (sredina) je s palico povezan s spremljevalcem pred njim

»Vzpon na vrh še zdaleč ni samo to, da stojš na vrhu,« razlaga, medtem ko malo pod vrhom ob opoldanski malici sedimo na toplem, od vetra zaščitenem granitu ter vlečemo na ušesa radostne krike, ki se razlegajo okoli vrha. »Pomembnejše je gibanje in vzdušje. Predvsem pa čudovita tišina gora.«

Ruedi je vedno znova navdušen nad to tišino. Ves teden je stran od hrupa velemesta, stran od smrdečih avtomobilov in bobnečih tovornjakov. Idilična domačnost, katere vrednote so v današnjem svetu visoke tehnologije in nebrdanega napredka vse redkejše, je tu za zavarovalniškega strokovnjaka ob tišini gorskega sveta tako blizu. Vsaj toliko časa, dokler po nebu ne zakroži moteči helikopter.

»Tišina, ki jo doživiš v gorah ali fini dih pred sončnim vzhodom — tako lahko občutiš velikansko prostranstvo,« zaide Ruedi malo v filozofijo. »Ko začutiš vroč granit, nenadoma dobiš občutek, da sta prastari granit in ozonska luknja v bistvu eno in isto. Spoznaš, kako minljiv je pravzaprav človek.«